

VEČERNI LIST

Posamezna številka 60 vln.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vln.

Cene po pošti:

za celo leto . K 84—

za pol leta . K 42—

za četrt leta . K 21—

za 1 mesec . K 7—

Za Ljubljano mesečno 7 K

Za inozemstvo mesečno 12 K—

Uredništvo in uprava:

Ropitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon št. 50

Jugoslovansko-italijanska pogajanja se prično šele 15. julija.

LDU Dunaj, 31. maja. (ČTU.) »Era Nuova« poroča, da so direktna italijano-jugoslovanska pogajanja vsled prošnje

italijanske vlade odgodena do 15. julija. Jugoslovanski in italijanski delegati se snidejo po konferenci v Spai.

Kako socialdemokrati vzgajajo otroke.

Ljubljana, 1. junija. Pred več dnevi smo že poročali, kako so laški socialdemokrati izrabljali bedne dunajske otroke, ki so jih stariši poslali v Italijo na rejo, v svoje agitacijske namene. Te revne in lačne dunajske otroke so celo peljali pred puške karabinerjev. Sedaj, ko so se ti otroci vrnili na Dunaj k starišem, poroča dunajsko časopisje, kako so socialdemokrati dali vzgajati te otroke v Italiji. Z Dunaja sta se odpeljali z otroci v Turin kot nadzornici dve socialdemokratski dami: Edita Taussig in Muši Friedmann. Da sta obe dami židini, to se pozna po imenih. »Nadzorovali« sta otroke čisto po socialdemokratsko-židovski maniri. Obema je bilo to »nadzorovanje« le pretveza za brezplačno zabavno potovanje po Italiji.

»Nadzorovanje« cele spalnice sta prepustili 13letni deklici, dami pa sta noč in dan hodili povsod drugod, 1 pri »nadzorovanju« otrok jih ni bilo. Za »duševno vzgojo« otrok je šel v Italijo še socialdemokrat Miksch. Ta je otroke vzgajal na ta-le način: Raztrgal jim je seboj prinesene rožne vence ter jim pobral molitvenike. Mesto večerne molitve so morali otroci zvečer peti socialdemokratsko pesem. Denar, ki so ga otroci prejeli, sta jim odvzeli obe židovki ter zanj nakupili rdečega papirja, iz katerega so morale deklice delati cvetlice za turinsko socialdemokracijo. Otroci so se vrnili iz Turina podivjani, da jih stariši skoro ne poznajo več.

Tako vzgajajo socialdemokrati mladino.

Socialna demokracija in vera.

Socialna demokracija v verskem vprašanju od nekdaj v kalnem ribari. Oficialno proglašala vero za zasebno stvar, od slučaja do slučaja izjavljala, da ni sovražna veri kot taki, marveč pobija samo klerikalizem, izkoriščanje vere v politične svrhe (v tem oziru imamo najnovejši zgled v polemiki med svet. Kalanom in »Naprejem«); tod in tam se najdejo v socialni demokraciji celo moške, ki najdejo o veri globoke in resne besede. Toda temu nasproti stoji neuglasno sovraštvo do vere, ki od nekdaj tli v socialni demokraciji, ki ob vsaki priliki zažari močnejše in se le nerado zopet potuhne.

To sovraštvo se kakor rdeča nit vleče skozi socialnodemokratsko gibanje in skozi socialnodemokratski tisk in to sovraštvo je tisti tajni magnet, ki vleče skupaj socialne demokrate in svobodomiselce vseh barv ter jih spaja ob vsaki priliki, ko velja zadati udarec veri in cerkvi. Da je to sovraštvo bistven del socialnodemokratskega programa, morda najprvotnejša celica socialnodemokratskega duha, moramo sklepati iz dejstva, da se ob vseh revolucijah ali revolucionarnih poizkusih najizraziteje udeležuje v početju socialnodemokratskih ozir. komunističnih množic. Na koga pa izlijejo te množice najprej svoj srd? Na cerkev in njene ustanove, na duhovščino in redove! Kapitalisti pridejo še-le potem na vrsto. Ta zgled najdemo povsod: Na Ruskem in Madžarskem v velikem, v malem pa po vseh deželah, kjer se vrše socialnodemokratski ali komunistični izgredi. Pravtak zgled smo doživeli tudi pri nas ob dogodkih na Zaloški cesti.

Nobenega dvoma ni, da tvorijo socialni demokrate najmočnejši del krščanstva sovražnih sil, ki se zbirajo pod tem ali onim imenom v znamenju svobodomiselstva in kadarkoli se bo pri nas ali kjerkoli vnel kulturni boj, mu bodo koralni socialni demokrate na čelu. Še več — zdi se, da socialna demokracija v zadnjem času kulturnega boja išče, ker ga potrebuje. Delavske množice spoznavajo, kako je socialnodemokratski program deloma neizvedljiv, deloma pa v praksi nezadovoljiv, reven, nesposoben dati proletariatu tisto mero sreče, ob kateri bi se dalo vsaj za silo živeti. O kakih nebesih niti govora. Delavstvo postaja zato nezadovoljno in nezaupno. Da odvede to nezadovoljnost v drugo smer, poizkuša socialna demokracija zaneti kulturni boj. To opazimo zlasti v Avstriji. Glavno glasilo avstrijske socialne demokracije »Arbeiterzeitung«, ki je drugače resno urejevano, je o priliki vseh zadnjih večjih katoliških praznikov pisalo v dnevnih noticah naravnost blasfemično, kakor je zmožen kaj takega le poulični surovež in popoln podlež. Dunajski podžupan soc. dem. Winter je te dni v svetu starišev na neki ljudski šoli začel vbirati kulturnobojne strune tako neprikrito, da so ga stariši, povečini krščanskega mišljenja, pognali na prosto. V Leobnu je pa profesor Carrara z Dunaja predaval o »socializmu in cerkvi« tako, da je obsodil krščanstvo na smrt in proglasil materialistični socializem za novo vero. Rekel je, da mora socialna demokracija med delavstvom začeti veliko gibanje za izstop iz katoliške cerkve, da se tako izsili ločitev cerkve od države.

Tak je duh socialne demokracije večeraj in danes in tak bo jutri — v Avstriji, Rusiji, na Češkem, v Jugoslaviji, povsod. Ko bi tega duha ne bilo, bi se delavstvu v borbi za socialne pravice ne bilo treba cepiti v dva tabora. Korakati in biti bi se moglo složno v strnjениh vrstah. Kajti v čem se v bistvu razlikujeta socialnodemokratski in krščansko-socialni program? Edino-le v temelju, na katerem stojita; prvi na materialističnem, drugi na krščansko-etičnem. Gmotne dobrine, ki jih zahtevata eden in drugi, so bistveno iste. Sam berlinski »Vorwärts« je priznal te dni z ozirom na pismo nekega krščansko-socialnega organizatorja, da se krščanstvo

in socializem ne izključujeta, ampak, da sta si bistveno sorodna. To je najlepša izpričba za krščanski socializem: poleg gmotnih dobrin zagotavlja krščanski socializem delavstvu tudi vse večne dobrine in vrednote, dočim materialistični socializem, ki ga zastopata socialna demokracija in komunizem, začenja in končuje v zemski minljivosti.

Krščanstvo je vogelni kamen krščanskega socializma; krščanstvo s svojo moralno pa je predmet sovraštva svobodomiselnega socializma. Materialistični socializem, ki ga pridiguje socialna demokracija, sovraži krščansko ime in načela bolj kot krivičnost kapitalizma. Zato bo kršč. proletariat šel po načelih krščanskega socializma v boj tudi proti nekrščanski socialdemokraciji.

In zmagal bo!

Zumer:

Uvod v socializacijo.

Svetovna vojna, v marsikaterih rečeh najboljša učiteljica, nam je tudi tu pokazala, kako potrebna je preureditev našega družabnega reda. Nastala je, kar je že davno dokazano, iz kapitalističnih teženj. Kapital enega naroda se je boril z drugim za nadvlado. Koliko milijonov ljudi je porabil za to svojo nakano, koliko družin, koliko narodov je gospodarsko uničil. Spoznali smo končno, kdo je vse to napravil, in upali smo, da tega velikega ugonobitelja človeške sreče uničimo čimprej mogoče.

Dvignil se je proletarijat malodane cellega sveta, da zada smrtni udarec povzročitelju tolike nesreče. Kot sigurni rešitelj je stopil na dan komunizem, hoteč v enem dnevu preobrniti ves individualistični družabni red. Ali, ker si ni izbral prave poti, poti prave ljubezni in pravičnosti, ni žel srečnega uspeha.

Da se proti sovražniku moremo uspešno boriti, ga moramo najprvo poznati in potem šele izbiramo orožje proti njemu. Zakaj, v koliko je kapitalizem naš sovražnik? Kapitalizem je posledica egoizma — sebičnosti. On vidi samo sebe, vse drugo mu je sredstvo nadvlade. Hoče si z najnemoralnejšimi sredstvi pridobiti svoj obstanek, vzdržati si nadalje neovirano svoj razvoj in končno se boriti zopet z vsemi sredstvi za nadvlado še hujšega kapitalizma.

In kdo je tu prizadet? Vse ostalo človeštvo. Tu spoznamo, da je kapitalizem otrok individualističnega družabnega reda. In če se človeštvo kljub neizmernemu trpljenju zadnjih let ni moglo iztrgati grabežljivim rokam neizprosne kapitalistične sebičnosti, tedaj se je je mogoče ubraniti edino na ta način, da se postavi družabno razmerje ljudi na popolno pravo podlago, na kateri naj se prične neizprosni boj proti njemu.

Podlaga tega boja pa naj bo v prvi vrsti ljubezen. Medsebojna ljubezen nas mora vezati enega z drugim. Simbol novega družabnega reda naj bo skupnost in bratstvo polno ljubezni in da se bodo pametnih srca razžarela v ljubezni, je treba poiskati zadostnega razloga zanjo. Ta značaj boja bo edino uspešno sredstvo proti kapitalizmu. Zavedati se moramo, da je človek sam na sebi nepopoln in nedovršen bitje, ki doseže svojo popolnost šele v družbi. Glavno načelo nam mora biti splošna družabna korist. Po tem moramo uravnati svoje življenje.

Družabnost mora uravnati vse gospodarske sile tako, da ne služijo samo enemu, temveč splošnim koristim. Ta namen bodo morale imeti pred očmi stanovske zbornice (kmetijska, obrtniška, delavska), katere delujejo sporazumno za skupen blagor.

Ta namen mora imeti pred očmi socializacija. Vsako podjetje, ki se podružbi, se mora zato, da ne bo ostal dobiček enemu samemu, ampak da bo isti služil splošni blaginji. Socializacija naj se izvrši takoj tam, kjer je mogoče, drugod pa naj se potom primerne kontrole ukrene potrebno, da ne bo kapitalist še nadalje izkoriščeval proletarcev.

JUGOSLOVANI BODO MORALI ZAPUSTITI DEL OGRSKE.

LDU Dunaj, 31. maja. (ČTU.) Kakor poroča »Mittagspost« iz Budimpešte, je bila mažarska vlada obveščena po budimpeštanski ententni komisiji, da bo ententa v kratkem storila potrebne korake, da bodo Srbi izpraznili okoli novega Szegedina zasledeno ozemlje. Srbe bodo baje prisilili, da bodo to ozemlje izpraznili najkasneje do konca junija.

USTAVNA KOMISIJA V LJUBLJANI.

LDU Ljubljana, 1. junija. Včeraj zvečer je dospela semkaj iz Zagreba »Komisija za izradu ustava i zakona, koji su s njim u vezi«. Komisija je sestavljena iz teh članov:

Slobodan Jovanović, predsednik komisije, profesor javnega prava na belgradski univerzi. Slovi kot prvi srbski politični pisatelj. Njegove politične in pravne razprave, kakor »Ustavno pitanje u XIX. veku«, »Gornji dom« in druge se smatrajo klasičnimi deli srbske literature. Pisal je veliko o »Ustavobraniteljih«. Glavni del njegovo je: »Pravni nauk o državi«, ki je edino delo te vrste med Jugoslovani. Državno pravo Srbije je obdelal v svojem »Ustavnem pravu«. Izdal je tudi studijo o Machiavelliju tik pred balkansko vojno. Slobodan Jovanović je bil načelnik mednarodno-pravni sekciji naše delegacije na mirovni konferenciji.

Ladislav Polić, rektor zagrebške vseučilišča, profesor državnega prava v Zagrebu. Pisal je o hrvatski volilni pravici in o »Zakonu in sankciji«. Stvoril je moderni hrvatski volilni zakon in v emigraciji sodeloval pri drugih reformah hrvatskega zakonodajstva. Bil je urednik »Mesečnika pravnog društva«. Od nekdaj je bil Polić velik prijatelj Slovencev. V narodnem predstavništvu je član Narodnega kluba.

K. Kumanudi, profesor upravnega prava v Belgradu. Kumanudi je glavni profesor upravnega prava med Srbi. Napisal je »Upravno pravo Srbije«. Izdaja »Obnovo—Njivo«, jugoslovansko revijo, ki si je stvorila velik vpliv v vsej državi. Kumanudi je občinski svetovalec mesta Belgrada in pripada demokratski stranki.

Lažo Marković, profesor civilnega prava v Belgradu. Marković ni samo pekal z javnim pravom. Izdajal je pred vojno eno prvih srbskih revij »Delo«. Za časopisje je osnoval v Zenevi »La Serbie«, v kateri je imel nalogo, širiti med zagrebčanmi poznavanje jugoslovanskega prava. Marković je glavni urednik »Samostelje radikalne stranke«.

Slovenski član komisije je Bogumil Vošnjak, član jugoslovanskega odbora in glavni sekretar naše delegacije za mir in pravno javnega prava.

Komisijo spremlja g. B. Protić, se-

kreter ministristva za ustavotvorno skupščino.

ČEŠKO-SLOVAŠKA.

LDU Praga, 31. maja. (ČTU.) Predsednik Masaryk se odpelje 7. junija v Pisek, kjer obhaja češki pesnik Heyduk 85. rojstni dan.

LDU Praga, 31. maja. (ČTU.) Jutri pričakujejo vladno izjavo. V obeh zbornicah bodo predlagali, da se odpre debata, ki bo trajala dve dni in končala z glasovanjem.

LDU Praga, 31. maja. (ČTU.) Za namestnika ministrskega predsednika je bil izvoljen minister za notranje stvari Švehla.

ČEŠKOSLOVAŠKA ZUNANJA POLITIKA.

LDU Curih, 29. maja. (ČTU.) Češki zunanji minister Beneš je v pogovoru z zastopnikom lista »Tempe« poudarjal miroljubno tendenco politike. Čehoslovaška vlada hoče živeti s Poljsko in sovjetsko Rusijo v prijateljskih odnosih. Ako bi imela poljska ofenziva slab uspeh, bi se boljševiki približali češki meji in s tem bi bila podana možnost nove vojne v Srednji Evropi. Da se to prepreči, hoče biti čehoslovaška vlada s Poljsko in Rusijo na čistem. Odnosaji z Avstrijo so prijateljski, ako tudi se ne upošteva sklep carinske in gospodarske zveze. Od Madžarske zahteva čehoslovaška vlada vestno izvedbo pogodbe in hoče z njo vzpostaviti normalne odnose. Mir v južni Srednji Evropi bi se zaščitil najbolje s sodelovanjem Čehoslovaške, Jugoslavije in Romunije.

ČEHI PROTI POLJAKOM.

LDU Praga, 30. maja. (ČTU.) Ob veliki udeležbi je bilo na podbudo češkega narodnega sveta na Vaclavskem trgu zborovanje vseh političnih strank, ki je veljalo protestu proti poljskemu terorju povodom predstoječega ljudskega glasovanja na Tešinskem, v Spišu in Oravi. Nastopilo je mnogo govornikov. Zborovalci so sprejeli resolucijo, katero je posebno odposlanstvo izročilo poslaništvom tujih držav in ki se je brzojavila po vsem kulturnem svetu. Resolucija veli, da je treba z vsem ogorčenjem pred vsem svetom protestirati proti činu nečloveškega barbarstva in živinstva Poljakov, ki so jih zakrivila na glasovalnem ozemlju. Potoke krvi mirnih meščanov so že prelili Poljaki. Resolucija obtožuje mednarodno glasovalno komisijo, da v Tešinu ni znala uveljaviti nepristranosti in pravičnosti in da je odgovorna za to, da se pojavlja srednjeveško pravo moč in da se uničujejo vrednosti. Vsled tega se zahteva nova plebiscitna komisija, čije vodstvo bo znalo varovati ugled entente. Čehoslovaška ne želi vojne s Poljsko, toda branila bo do skrajnosti svoja tisočletna zgodovinska in naravna prava.

Politične novice. Dnevne novice.

Resnica o papeževem delegatu na Reki. »Narodna Politika« priobčuje poročilo z Reke, iz katerega posnemamo: Reški mestni župnik dr. Kukanič je izjavil poročevalcu, da so vesti, ki so se širile v jugoslovanskih (demokratskih) listih o odcepitvi Reke od senjske škofije, popolnoma neresnične. Papežev delegat msgr. Constantini je prišel na Reko s točno začrtano in omejeno nalogo: 1. da poravnava spor med reškimi župnikom in delom njegovih župljanov; da uredi vprašanje plače, ki jo je bil Consiglio nazionale duhovnikom vskratil. Župnik dr. Kukanič je ostal v svoji službi in je slej ko prej pod jurisdikcijo senjskega škofa. Istotako je ostala na svojem mestu druga duhovščina, v kolikor ni bila po Italijanih že preje izgnana ali je morala pobegniti. Tudi ti izgnani ali pobegli duhovniki se sedaj pozovejo nazaj na njihova službena mesta. Tako dr. Kukanič. Dopisnik javlja dalje, da so bili vest, da se odcepi Reka od senjske škofije, raztrosili d'Annunziji arditii z namenom, da napravijo med tamkajšnjimi Hrvatimi zmedo. Tembolj je obžalovati, da so to zlobno izmišljotino d'Annunzijeve hlapcev pograbili gotovi jugoslovanski listi in jo razširjali kot gotovo dejstvo.

Strankarsko-politične razmere na Hrvatskem. V hrvatskih deželah stopa čimdalje bolj v ospredje kulturni moment: duhovi se ločijo ob znamenju vere, eni gredo v krščanski, drugi v protikrščanski tabor. Proti ljudski stranki se zbirajo liberalci vseh barv. Poseben Narodni klub (Hrvatska zajednica) hiti zadnji čas na pot kulturnega boja; preči s civilnim zakonom, dopušča preganjanje Marijinih družb na srednjih šolah in se odkrito zavzame za reformistično gibanje med duhovščino. Bivša starčevićanska duhovščina se spričo vsega tega pripravlja, da zapusti Narodni klub, kar bo tega še bolj približalo liberalcem v Pribečevićevi demokratski stranki. Na drugi strani se zbirajo socialisti in komunisti, ki se čimdalje bolj zblizujejo: socialisti se radikalizirajo, komunisti se pa odrekajo revolucionarni misli. Do obojih kažejo demokrate očite simpatije. Spričo vsega tega in spričo novega notranjepolitičnega položaja, ki je nastal z ustanovitvijo koncentracijske vlade piše »Narodna Politika«: »Potrebno je, da dajo zastopniki Ljudske stranke iz vseh hrvatskih dežela na prihodnjem zboru vrhovnega sveta stranki tako orientacijo, ki bo na korist ljudstva. Jugoslaviji in stranki sami.«

Volitve — najnujnejša potreba. Pod naslovom »Nova smer« priobčuje »Narodna Politika« uvodnik, v katerem izvaja: Z ustanovitvijo koncentracijske vlade je Parlamentarna zajednica popolnoma dovršila svojo nalogo, ki je obstajala v tem, da zagotovi prava narodnega predstavnitva in reši parlamentarno načelo pred absolutističnimi nakanami manjšine. Sedaj, ko je Demokratska zajednica pristala na sporazum temeljem dogovora, glasom katerega mora narodno predstavništvo rešiti volilni zakon, odobriti mirovne pogodbe in sprejeti finančne kredite ter se je ustanovila koncentracijska vlada, ki naj izvede volitve v konstituantno, je odpadel notranji razlog za zvezo med strankami, ki so tvorile Parlamentarno zajednico. Te stranke so sedaj postale zopet proste, vezane le vsaka na svoj program. Tako bo imel tudi Jugoslovanski klub n. pr. pri razpravi o volilnem zakonu popolnoma svobodne roke. Nekateri stranke Parlamentarne zajednice so dejansko že nekaj časa nastopale tako, kakor da bi jih ne vezale nobene obveze. Tako so bosenski radikali v vprašanju pokrajinske vlade izigrali svoje zaveznike v »Parl. zaj.« in njihova glasila so zastopala skrajno srbsko stališče, sramotila jugoslovansko misel in silila s tem seveda tudi nasprotni tabor v plemenski radikalizem. Pravtako je delal in še dela radikalni tisk v Hrvatski, Slavoniji in Vojvodini. To početje mora, ako bo imelo čas, dovesti do Velike Srbije, Male Hrvatske in Male Slovenije. Zato je treba kar najhitreje izvesti volitve v konstituantno.

Nittijev strah pred rojaki. »Idea Nazionale« poroča, da se je obdal sedanji italijanski ministrski predsednik Nitti s celo armado tajnih policajev in karabinierjev, ki jim poveljuje 18 častnikov in več komisarjev, ki imajo na razpolago dva avtomobila. Razen tega je pripravljenih lepo število španskih jezdecev, da se z njimi v slučaju potrebe ograde Nittijeva hiša. Vsak dan stane Nittijeva osebna varnost državo 4866 lir. Kakor se vidi, Nitti svoje rojake dobro pozna.

D'Annunzio ni zasedel Sušaka, kakor poročajo iz Beograda. Pač pa se tam pripravljajo, da D'Annunzia zavrnejo, če bi to poskušal.

Kongres jugoslovanskih ženskih društev se vrši od 1. do 5. julija t. l. v Zagrebu. Prireditelj je v rokah zagrebskega demokratskega ženstva.

Minister Protić se je včeraj vrnil iz Bleda v Ljubljano ter se je snoči odpeljal v Beograd.

Orliški krožek v Hrušici priredi I. javni nastop na praznik Sv. Rešnjega Telesa (3. junija 1920) ob 5. uri popoldne v »Našem domu«. Na sporedu so razne telovadne točke in dve burki. Vstopnina: 5 k, 4 k, 3 k in 2 k. — Odbor. (k)

Letina v Jugoslaviji kaže izredno lepo. Vsled tega padajo tuje valute.

Jugoslovanski kongres inženirjev in arhitektov se je dne 29. v Zagrebu. Na dnevnem redu je bilo med drugim vprašanje o ustanovitvi velike strokovne organizacije, v kateri naj bi bili združeni vsi tehnični delavci od strokovnega delavca do inženjerja. V tej organizaciji bi se vsak morebiten spor izlaha poravnal, ker bi vsi člani razumeli pomen in važnost dela. Na ta način bi se izključili vsi štrajki in pasivna rezistenca. O tej stvari bodo nadalje razpravljali odseki Udruženja inženirjev in arhitektov. Dalje se je kongres izrekel za to, naj se spričo pomanjkanja stavbenikov in tehničnega pomožnega osebja ustanove po državi tehnične srednje šole. Osnuje naj se tudi jugoslovanska akademija dela po zgledu češkoslovaške Masarykove akademije dela. Sklenjene resolucije zahtevajo med drugim, da se mora pri nameščanju uradnikov gledati edino na kvalifikacijo in nameščati na strokovna mesta samo strokovnjake.

Tatvina v Kočevju. V skladišču konsumnega društva v Kočevju je bilo ukraden 10 do 12 metrov črnega baržuna, vrednega 2000 kron.

Ukradene čebele. Čuvaju državne železnice v Dravljah, Irmgelcu Ivanu, sta bila ukradena iz čebelnjaka dva panja čebel, ki sta vredna 500 kron.

Vrtnarski tečaj za dame se vrši v Zagrebu. Predavajo večinoma vseučiliški profesorji. Trajal bo šest mesecev. Obiskovalk je deset. Tečaj je zasebno podjetje.

Veliko novo industrijsko podjetje v Osijeku. Tvrdka S. H. Gutmann v Belišču, Zagrebska družba »Isis« za razpečanje lekarniških proizvodov in znana peštarska tvrdka Gedeon Richter zgrade v Osijeku veliko kemično tovarno, v kateri bodo proizvajali vse vrste anilinskih barv, dalje vse vrste lekarniških potrebščin, zlasti pa thiochol, urotropin, kloroform in do 70 drugih važnih lekarniških preparatov, ki so že vsi preizkušeni in gotovi in čakajo samo produkcije na veliko. Tvrdka Gutmann bo dobavila sirovine, posebno svojo glasovito žgano smolo, tvrdka Richter bo dala vse stroje, ki jih iz Pešte prepelje v Osijek, družba »Isis« pa prevzame razpečanje izdelkov. Gre za podjetje največjega sloga.

Valute na zagrebski borzi 31. maja: Dolar (1): 90 K; avstr. krona (100): 61 K; rubelj (100): 150 K; češka krona (100): 230 K; marka (100): 280 K; rum. lej (100): 215 K; lira (100): 600 K.

Ljubljanske novice.

Izletniki, ki se udeležijo izleta k Vrbskemu jezeru na Koroško, ki ga priredi J. S. Z. dne 13. junija, naj se zglasijo od 12. do 1. in od 5. do 7. ure v pisarni Jugoslovanske strokovne zveze v Jugoslovanski tiskarni I. nadstropje.

Javno predavanje. »Krščansko žensko društvo« priredi v petek po sv. Rešnjem Telesu t. j. 4. junija ob 20. uri (osmih zvezčih) javno predavanje v Ljudskem domu. Predaval bo višji šolski nadzornik in vseučiliški hon. nastavnik gospod dr. Mihael Opeka o temi: kako zaobrniti sdanji časovni tok. K predavanju so uljudno vabljeni vsi ljubljanski krogi, zlasti še očetje in matere ter vzgojitelji in vzgojiteljice.

Za ravnatelja policijskega ravnateljstva v Ljubljani VI. činovnega razreda je imenovan dosedanjí vodja ravnateljstva g. dr. A. Guštin, ki je z energijo združeno z velikim človekoljubjem vodil od prevrata sem posle policijskega ravnateljstva v Ljubljani, kar ni posebno lahka služba v očigled tolikim sumljivim elementom, ki so se priselili v Ljubljano in z ozirom na vedno nove predpise.

Korošci v Ljubljani. Koroška šolska mladina iz Borovelj in okolice pride v petek dne 11. junija 1920 v Ljubljano. V soboto dne 12. junija priredi pod okriljem »Glasbene Matice« v Unionski dvorani koncert, na katerem bo pelo 70 dečkov in deklic slovenske koroške narodne pesmi. Že sedaj opozarjamo ljubljancane, da mora biti sprejem te naše mladine kar najpriskrnejši. (k)

Velika tatvina pri »Slonu«. Policija je aretirala Marijo Kordan, katera je pred 14. dnevi v hotelu Slon pokradla obleke vredne več tisoč kron. Kordan je služila pri Slonu z napačno poselsko knjižico glasečo se na ime Marija Majcen, katero je ukradla v neki gostilni.

Predržnost tatov. Tereziji Ušaj, delavčevi ženi, stanujoči v Anžičevi vili na Golovcu, ki je prala v potoku v bližini vile

perilo, se je približal neki mož in ukradel iz škafa že oprani pet moških srajc iz belega platna, vrednih 1500 kron in zbežal z ukradenim perilom po gozdu proti Rudniku.

Celo vole že kradejo! V klavnicí je bil ukraden mesarju Alojziju Kureju vol, vreden 11.000 kron.

Kolesarski tat pri dejanju zasačen. V Magdičevo trgovino je prišel te dni neki Vrhničan, kateri je pustil kolo naslonjeno pri izloženem oknu; na kolo se je vsedel Jelen Ivan, ki je bil rojen l. 1903, in se odpeljal z njim po Dunajski cesti proti kavarni Evropa. Službujoči stražnik na Dunajski cesti pred Figovcem je to videl in zagrabil Jelena.

Nepoboljšljiva tatca je Antonija Brun iz Bočke, katero so prijeli v neki gostilni, kjer je pijana razgrajala. Na policiji so ji prisodili zaradi pijančevanja štiri dni zapora, na to jo izroče deželnemu sodišču, katero jo zasleduje zaradi neke tatvine.

Ukradeni aga. Bosanec Rizin Aga Pasalić se je seznanil pri Novem Svetu z nekim neznancem, kateri se mu je ponudil, da mu izmenja 100 dolarjev. Pred Reharjevo hišo je pustil neznanec ago stati in je izginil: vrnil se ni. Policija je dozdevnega storilca aretirala.

Izpred porotnega sodišča.

ZASTRUPLENJE NA GOLOVCU.

Danes se zagovarja pred ljubljansko poroto Bogomir Perko, ker je 14. februarja 1920 zastrupil svojega prijatelja Antona Butina, dalje se zagovarjata Bogomir Perko in Anton Kolesa zaradi hudodelstva po § 129. 1 b k. z.

Perkov oče, nadučitelj s 4 otroci, je dal svojega sina jeseni 1914 v ljubljansko realko; 5 let jo je obiskoval, dovršil pa le 3. razrede. Prikrit in potuhnjjen je, ne ljubi resnice, so poročali o njem iz realke. Na to je obiskaval od jeseni l. 1919. pripravljalni tečaj učiteljskega v Ljubljani, stanujoč pri očetovem prijatelju učitelju Potočniku na Cozjovi cesti z nalogom, naj fata strogo drži, toda mladi Perko se ni briga za opomine in je zahajal vedno v slabejšo družbo, pijančeval in se seznanil s Kolesom, s katerim sta 12., 13. in 14. februarja, kar oba priznavata, delala velike grehe. Da more dne 1. februarja na Planški ples, je prodal Perko za 200 K svoje kolo; na plesu je pa zapravil 160 K, oče, ki je to izvedel, mu je pisal ostro pismo; premišljeval je, kako bi dobil denar, da si kupi novo kolo. V Selenburgovi ulici se je seznanil z učencem III. razreda realne gimnazije v Ljubljani 17 letnim Antonom Butino, doma iz Banjeloke na Dolenskem. Butina je za očeta, kateri je trgovec, vedno kaj kupoval in je imel zato zmeraj več denarja pri sebi, kar je tudi Perkotu povedal in mu pokazal celo denar: do 100 ameriških dolarjev je bilo med njim. Perko je nato v svoji duševni propalosti sklenil, da bo Butino zastrupil: nad 8 dni se je pečal s tem peklenskim načrtom. Na veselici v Unionu 7. februarja je rekel, da mu bo poskrbel na Golovcu dve dekleti; v četrtek 12. februarja sta se dogovorila z Butino, da se bosta v soboto ob pol 4. uri popoldne sestala pred pošto, odtam bosta šla na Golovec. Perko se je medtem pripravil, da zastrupi Butino in se odločil, da ga bo s strihlinom zastrupil. Kolesa mu je na ljubljanskem rotovzu dne 14. februarja ob trideset na 11. uro popoldne preskrbel dopustnico za prejemanje strihnina. Dogodki so si na to hitro sledili: Perko je kosil opoldne doma, ob 2. uri je kupil pri Kaneu 5 gramov strihnina: 75 K je dal zanj, v slaščičarni Marije Suhadobnikove pa dva penasta ovitka, na katere je natresel toliko strupa, da bi z njim lahko zastrupil 60 ljudi, ob 4. uri se je sešel pred pošto z Butino, s tramvajem sta se odpeljala do dolenskega kolodvora, pri Rakovniku sta šla na Golovec, kjer sta se usedla na tla; ker ni bilo deklet, je Perko dal Butini penasti ovitek. Butina je jedel, ter še rekel, da je grenko, nakar mu je Perko odgovoril: »Saj so bile tudi moje grenke!« Butina se ni precej zgrudil mrtev na tla, kakor je pričakoval Perko, kateri mu je nameraval odvzeti njegov denar; Perko se je malo odstranil, da bi ne umrl, kako umira Butina, ko je pa videl, da ne umrje precej, je mislil, da mu je dal premalo strupa ali pa da je bil preslah. Butini je postajalo slabo, silil je domov in pripovedoval, kako čudne se mu vidijo v Ljubljani hiše, da kar plešejo. Pri neki hiši je Butina obležal, ljudje so ga prinesli v hišo, Perko je pa zbežal v mesto. Sprehajajoči se gospod dr. Opeka je Butino izpovedal in hitel na policijsko stražnico; tam so poskrbeli, da so odpeljali Butino v bolnišnico, kjer je precej umrl. Predno je Butina umrl, je povedal dr. Opeki in stražniku Zbuelcu, kako ga je zvalil Perko na Golovec in ga tam zastrupil. Drugo jutro ob 7. uri so aretirali Perkota, ki je nekaj časa tajil, a je kmalu v polni meri priznal svoj greh.

Porotnemu senatu predseduje dvorni svetnik Regally, votanta sta dvorni svetnik Andolšek in nadsvetnik Levičnik, obtožbo zastopa državni pravdnik dr. Modic, Perkota, ki je mlad, slaboten, bledikast fant, zagovarja dr. Svigelj, Koleso dr. Jerič. Na vprašanja odgovarja Perko tiho, Kolesa glasno.

K razpravi imajo pristop samo tisti, kateri so si preskrbeli vstopnice; med avditorjem je več orožniških častnikov; detektiv, med njimi g. revirni nadzornik Ljubitič in okoliški nadzornik Podberšek, so v velikem številu navzoči, tudi varnostna straža je zelo dobro zastopana.

Vprašanje na Perkota: »Ali se čutite krivega?« — »Ne vem,« če se čutim krivega!« — »Ali ste storili to, da ste umorili?« — »Da.« — »Ali se čutite krivega drugega hudodelstva.« — »Ne vem.« Pravi, da je bil tega kriv v prvi vrsti Kolesa. Ko je vprašal svetnik Regally Kolesa, če je kriv, je odgovoril, da je nekaj kriv. Na vprašanje, čemu Perko v šoli ni napredoval, je dejal, da zato ne, ker je vedno stanoval pri gospodinjah, da je imel polno prostosti.

Perko taji, da bi bil imel dovolj denarja in hodil po gostilnah, dasi se da sklepati iz raznih izjav, da ga je imel dovolj.

S Koleso se je seznanil pri glavni pošti, ki ga je povabil v neko gostilno. Od tedaj sta hodila večkrat v gostilno in v kavarno. Na vprašanje, kje je dobil denar za veselico, je dejal, da od prodanega kolesa, za katerega je dobil 200 K. Kolesa sicer ni hotel prodati, hotel je dobiti nanj samo posojilo.

V Unionu je potrošil Perko 15 K, ta denar je imel še prej. Na to veselico je bil šel z Budinom.

Ob 10. uri in 10 minut je bila javnost izključena, ker se je pričela razprava po § 129. kaz. zak.

Razprava se nadaljuje

Razne novice.

Torpedi napolnjeni z žganjem. Odkar je v Ameriki prepovedana vsaka pišča, se moramo samo čuditi, s kako duhoviti zvijačami vendarle utihotapljuje ljubitelji pišče svojo pekočo tekočino v državo »suše«, kot danes imenujejo Ameriko. Pred kratkim so potniki prinesli žganje v punčkah, danes javljajo, da so našli v torpedah, ki so bile poslane v Ameriko, 25 galonov (blizu en hektoliter) žganja. Ravno so zgradili nov torpedo, ki bi mogel prnesti 50 galonov žganja.

Izgubljeni dijamanti. V Londonu je izgubil neki belgijski trgovec z dijamanti mal kovčeg z dijamanti v vrednosti 60.000 angleških funtov, to je 50 milijonov kron. To je res lepa izguba. Bogve, kam se bo obrnil pošteni najditelj, ki mu je prišel ta kovčeg v roke?

Romantični dogodek. Časopisi poročajo o romantičnem dogodku, ki se je zgodil ob priliki bega Djenikinove armade iz Novorosijska. Neki vlak rdečega križa ameriške pomožne ekspedicije je porabil zadnja drva in pretila mu je nevarnost, da pade v roke rdeče garde. Američani so se odločili, da žrtvujejo vagon konzerv s svinjskim mesom in — puščajoč za seboj debeli črni oblak dima in šireči vonj pečene svinjetine, je mogel bolniški vlak uteči rdeči armadi, kot pravi poročilo.

Ženska občina. V francoskem departementu Oise se nahaja mestce Froissy, ki šteje komaj 600 duš. Vsa vodilna mesta v občini imajo v rokah dame, od župana pa doli do mestnega pometarja. Tudi ondodnemu železniškemu osebju natekuje ženska in mestni brivec je oseba ženskega spola.

Časopisje v Nemški Avstriji. Vlada je znižala cene rotacijskemu papirju za časopise, obenem pa je določila tudi obseg časopisov. Tovarnarji prodajajo časopisni papir po 11 K kilogram, vlada pa ga daje v gotovi množini po 5 K kg. In sicer znaša cén papir za dnevnik samo za osem strani in za dnevno jutranjo izdajo in dve strani za dnevno večerno izdajo. Če izidejo časopisi v večjem obsegu, morajo nekaj doplačati. Obseg listov je določen od delavniških na 16, ob nedeljah in praznikih pa na 32 strani. Samostojni ponedeljski listi smejo imeti 16 strani (po znižani ceni 8 strani).

Arabska Robinsonada. Genijalnemu delu Defoa je sledila v vseh krajih zemlje velika poplava z enakimi deli. L. 1725 je izšel v nemškem jeziku roman, ki je bil preveden iz arabščine, in ki ga lahko prištevamo k najstarejšim Robinsonadam. Knjiga je prej spisana kot Robinson Crusoe, in ima, četudi ne dosega tega v umetnosti podajanja, vendar zelo mnogo sličnosti. Pisal ga je Abu Džafar Ibn Tofal iz Kordove, ki je umrl l. 1170, a imenuje se »Usoda Hai Ibn Joktana«. Junak romana zaide kot novorojenček na nek samotni otok, kjer ga doji srna. Ko je dorastel, napravi potom trenja dveh lesov ogenj, oblači se v krzno, zgradi si hišico, domači ptičci in druge živali. V glavi stvarja religiozni sistem, ki govori o postanku stvari, modrosti in dovršenosti. Pozneje pride na otok derveš neke pobožne sekte in ga dale poučuje. Hai Ibn Joktan gre za kratek čas z otoka, toda vrača se v samoto, ko ga ljudje razočarajo. Vse to je fantastična povest, ki ima mnogo nemogočnosti, toda vendar priča o velikem daru opazovanja in modrosti arabskega pisatelja.

Narodno gledališče.

Drama:

Torek, 1. junija: Pohujšanje v dolini šentflorjanski, E.
Sreda, 2. junija: Pritožne bukve, A.
Četrtek, 3. junija: Pohujšanje v dolini šentflorjanski, B.
Petek, 4. junija: zaprto.
Sobota, 5. junija: Dvoboj, D.
Nedelja, 6. junija: Pritožne bukve, C.

Opera:

Torek, 1. junija: Pagliacci. Les Sylphides, A.
Sreda, 2. junija: Il Trovatore, D.
Četrtek, 3. junija: Vesele žene vindsorske, izven.
Petek, 4. junija: Pagliacci. Les Sylphides, B.
Sobota, 5. junija: Il Trovatore, E.
Nedelja, 6. junija: Vesele žene vindsorske, D.

Odgovorni urednik Jože Rutar.
Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.
Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.